

СТАНОВИЩЕ

на доц. д-р Петя Георгиева, катедра "Археология", Исторически факултет на СУ „Св. Климент Охридски“, член на научно жури като **научен ръководител**

за дисертацията на *Димитър Георгиев Чернаков* за получаване на образователната и научна степен „доктор“

на тема: *Некрополите на културния комплекс Коджадермен – Гумелница – Караново VI.*

Димитър Чернаков е задочен докторант, работи като уредник в музея в Русе. Завършил е висшето си образование във Великотърновския университет "Св. Св. Кирил и Методий". Провежда активно археологически разкопки в Русенско. Има немалко научни публикации в областта на праисторията, включително и по темата на дисертацията. Знае английски език. Като наш докторант е изпълнил в срок всички изисквания за успешно завършване на докторантурата.

Изборът на темата направихме заедно, предвид научните интереси на докторанта. Той вече имаше няколко публикации, беше обработвал старата документация за гробовете от Русенската селищна могила, беше проучвал един некропол от енеолита и имаше намерения да започне проучвания на друг. Така, интересът му към праисторията, енеолита и погребалните обреди определи изборът на темата.

Интересът към некрополите от енеолита от България е подчертано голям и е не само национален, но и международен, заради впечатляващите и ценни находки от тях и заради проблемите, които поставят – за структурата на обществата, развили най-ранната металургия, за "раждането на цивилизацията" и т. н. Публикациите, първични и обобщаващи, съвсем не са малко и това прави задачата отговорна и нелека. От една страна беше нужно да се ограничи изследването така, че да бъде изпълнимо за четирите години на докторантурата и от друга – да е достатъчно голямо, за да има приносен характер. Така ограничихме териториално изследването в рамките на културата Коджадермен – Гумелница – Караново VI.

По време на докторантурата Д. Чернаков работи много упорито по събирането на изворовия материал, както от територията на България, така и от територията на Румъния. За целта бе разработен модел, по който систематично да се описва всяка гробна находка. Внимателно са описани всички реално срещащи се признаци, характеризиращи разглежданите гробни находки. Създаденият каталог, дори самостоятелно взет, е съществен принос в работата по темата.

Така събраните и подредени данни дават възможност за анализи, които да дадат допълнителна информация за погребалните обреди на културата като цяло. В дисертацията има няколко аналитични глави с подразделения, посветени на различни специфики на некрополите. Те имат описателен характер. На практика представят разгънат вариант на класификацията на данните за гробните находки. Целта им е да се представи детайлно всяка група данни, даващи информация за обряда, а също и да се открият устойчиви комбинации между различни признаци, характеризиращи отделните гробни находки, които да увеличат

възможностите за характеристика на обреда като цяло. Първото е изпълнено отлично, второто – задоволително.

Впечатленията ми за докторанта от съвместната ни работа са, че е упорит и работлив, с висока самооценка. Това и помогна, и попречи. Събирането на материалите и изработването на каталога, което мога да нарека първата част от докторантурата ме удовлетворяваше и даже възхищаваше. Аналитичната част също даде много добри резултати, но мисля, че от тези изходни данни биха могли да се изведат повече закономерности. Стремежът към отразяване на всички подробности доведе до прекалено разклонен вариант на класификациите на отделните признаци, като позиция на скелета, гробен инвентар и т. н., нещо, което в крайна сметка не помага на сравнителния анализ. Не случайно, новите, изведени в дисертацията закономерности се отнасят повече до некрополите, като комплекси, отколкото до отделните гробове.

За мен съществен принос в дисертацията, освен каталожната част, са резултатите от обработката на данните за местоположението на некрополите и за местоположението на гробовете в рамките на некрополите. Ясно е показано, че изказваното, на базата на значително по-малко данни твърдение, че некрополите са разположени западно от селищата не се потвърждава. Другата, впечатляваща за мен закономерност са установените групирания по полово-възрастов признак. Това явно не е специфично само за разглежданата култура, тъй като се среща и при култура Варна, например при новотрития некропол Варна 3. Според докторанта това е признак за различна от досегашните ни представи организация на обществото и семейството. Нещо подобно се наблюдава при некропола в селището Гомолава, където е установена полова и полово-възрастова диференциация. Останалите заключения от изследването също са приемливи и приносни, но те, макар и не така изчерпателно доказани са изказвани и на други места от други автори.

Езиковата култура на докторанта е удовлетворителна. Опитите ми да внеса подобрения в това отношение се сблъскаха с неговото желание да защити собствения си стил и доведеха само до частични подобрения (поне според мен).

Като ръководител мога да кажа, че въпреки дребните си недостатъци докторантската работата на Димитър Чернаков завърши успешно. Имайки предвид научните приноси на изследването, гласувам положително за присъждане на образователната и научна степен **доктор** на **Димитър Георгиев Чернаков** за неговата дисертация "Некрополите на културния комплекс Коджадермен – Гумелница – Караново VI".

10 май 2018 г.

С уважение: Петя Георгиева

